

סמיכה על שלמי חובה

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טז עמוד ב

- אמר רב שמן בר אבא אמר רבי יוחנן: לעולם אל תהא שבות קלה בעיניך, שהרי סמיכה אינה אלא משום שבות, ונחלקו בה גדולי הדור. פשיטא! - שבות מצוה אצטריכא ליה. - הא נמי פשיטא! - לאפוקי ממאן דאמר בסמיכה גופה פליגי, קא משמע לן בשבות הוא דפליגי. אמר רמי בר חמא: שמע מינה סמיכה בכל כחו בעינן. דאי סלקא דעתך לא בעינן בכל כחו - מאי קא עביד? ליסמוך! מיתיבי: דבר אל בני ישראל... וסמך, בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות. רבי יוסי ורבי (ישמעאל) + מסורת הש"ס: [שמעון] + אומרים: בנות ישראל סומכות רשות. אמר רבי יוסי: סח לי אבא אלעזר: פעם אחת היה לנו עגל של זבחי שלמים, והביאנוהו לעזרת נשים, וסמכו עליו נשים. לא מפני שסמיכה בנשים - אלא כדי לעשות נחת רוח לנשים. ואי סלקא דעתך סמיכה בכל כחו בעינן - משום נחת רוח דנשים עבדינן עבודה בקדשים? אלא לאו שמע מינה: לא בעינן בכל כחו. - לעולם אימא לך בעינן בכל כחו. דאמר להו: אקפו ידיכו. - אי הכי לא מפני שסמיכה בנשים? תיפוק ליה דאינה לסמיכה כלל! אמר רבי אמי: חדא ועוד קאמר; חדא - דליתא לסמיכה כלל, ועוד: כדי לעשות נחת רוח לנשים. אמר רב פפא: שמע מינה צדדין אסורין, דאי סלקא דעתך צדדין מותרין - לסמוך לצדדין, אלא לאו שמע מינה: צדדין אסורין.

רמב"ם מעשה הקרבנות פרק ג

- ז [ו] כל קרבנות בהמה שיקריב היחיד, בין חובה בין נדבה--סומך עליהן כשהן חיים, חוץ מן הבכור והמעשר והפסח: שנאמר "וסמך ידו, על ראש קרבנו" (ויקרא ג,ב)--מפי השמועה למדו שכל קרבן במשמע, חוץ מפסח ובכור ומעשר.
- ח [ז] העוף אינו טעון סמיכה. וכן כל המעות שדינן שייפלו לתיבות של נדבה, שכבר ביארנו בהלכות שקלים שכולן יביאו עולות--אין בעל אותן המעות סומך על אותה העולה, ואינו מביא עליה נסכים אלא נסכיה משל ציבור; ואם היה כוהן, עבודתה ועורה של אנשי משמר.
- ט [ח] הכול סומכין--חוץ מחירש שוטה וקטן, ועבד, ואישה, וסומה, ונוכרי. ואין השליח סומך--שאיין סמיכה אלא בבעלים, שנאמר "וסמך ידו" (ויקרא ג,ב): לא יד אשתו, ולא יד עבדו, ולא יד שלוחו. [ט] חמישה שהביאו זבח אחד, כולן סומכין עליו זה אחר זה--לא שסמכו כולן בבת אחת. מי שמת והניח קרבנו, עולה או שלמים--הרי יורשו מביאו, וסומך עליו ומביא נסכיו.
- י אין סמיכה בקרבנות הציבור, חוץ משתי סמיכות--על שעיר המשתלח, ועל פר העלם שלושה מן הסנהדרין סומכין עליו; ודבר זה, הלכה מפי משה רבנו--שאיין בציבור אלא שתי סמיכות.
- יא אין סומכין אלא בעזרה; סמך חוץ לעזרה, חוזר וסומך בפנים. ואם היה בעל הקרבן עומד בחוץ, והכניס ידו לפנים וסמך--סמיכתו כשרה: והוא, שסומך בכל כוחו. ואין סומך אלא טהור; ואם סמך הטמא, סמך. [יב] ובמקום שסומכין, שוחטין; ותיכף לסמיכה, שחיטה. ואם שחט במקום אחר, או ששהה--שחיטתו כשרה. והסמיכה, שירי מצוה היא; לפיכך אם לא סמך--כיפר, ואינה מעכבת: ואף על פי כן, מעלין עליו כאילו לא כיפר.
- יב [יג] וצריך הסומך לסמוך בכל כוחו בשתי ידיו, על ראש הבהמה: שנאמר "על ראש העולה" (ויקרא א,ד)--לא על הצוואר, ולא על הצדדין. ולא יהא דבר חוצץ בין ידיו, ובין הבהמה.

יג [יד] וכיצד סומך: אם היה הקרבן קודשי קודשים--מעמידו בצפון ופניו למערב, והסומך עומד במזרח ופניו למערב, ומניח שתי ידיו בין שתי קרניו; ומתוודה על חטאת עוון חטאת, ועל אשם עוון אשם, ועל העולה מתוודה עוון עשה, ועוון לא תעשה שניתק לעשה.

יד [טו] כיצד מתוודה--אומר חטאתי עויתי פשעתי, ועשיתי כך וכך, וחזרתי בתשובה לפניך, וזו כפרתי. היה הקרבן שלמים--סומך בכל מקום שירצה מן העזרה, במקום שחיטה. **ויראה לי שאינו מתוודה על השלמים, אבל אומר דברי שבח.**

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף צב עמוד א

מתני'. כל קרבנות הצבור אין בהן סמיכה, חוץ מן הפר הבא על כל המצות ושעיר המשתלח; רבי שמעון אומר: אף שעיר עבודת כוכבים. כל קרבנות היחיד טעונין סמיכה, חוץ מן הבכור והמעשר והפסח. והיורש סומך, ומביא נסכים, ומימר.

גמ'. ת"ר: כל קרבנות הצבור אין בהן סמיכה, חוץ מפר הבא על כל המצות ושעיר עבודת כוכבים, דברי רבי שמעון; רבי יהודה אומר: שעיר עבודת כוכבים אין בהן סמיכה, ואת מי אביא תחתיהם? שעיר המשתלח. לא סגיא דלא מעייל! אמר רבינא: גמירי שתי סמיכות בצבור. אמר לו רבי שמעון: והלא אין סמיכה אלא בבעלים, וזה אהרן ובניו סומכין בו! אמר לו: אף זה אהרן ובניו מתכפרין בו.

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף יט עמוד א

וסבר ר"ש וי"ו מוסיף על ענין ראשון? אלא מעתה, דכתיב: ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם, מקבלה ואילך מצות כהונה, מלמד על שחיטה שכשירה בזר; אי לר"ש וי"ו מוסיף על ענין ראשון, שחיטה ה"נ בזר תהא פסולה! שאני התם, **דאמר קרא: וסמך...** **ושחט, מה סמיכה בזרים, אף שחיטה בזרים. אי מה סמיכה בבעלים, אף שחיטה בבעלים!** ההוא לא מצית אמרת, ק"ו: ומה זריקה דעיקר כפרה לא בעיא בעלים, שחיטה דלאו עיקר כפרה לא כ"ש.

וכי תימא, אין דנין אפשר משאי אפשר, גלי רחמנא ביוה"כ ושחט את פר החטאת אשר לו, מכלל דשחיטה בעלמא לא בעינן בעלים.

תוספות הרא"ש מסכת קידושין דף לו עמוד א

בני אהרן ולא בנות אהרן. תימא ל"ל קרא בכל הנך עבודות הגשות קמיצות וזריקות דכיון שאין כשירות אלא ביום כדנפקא לן מביום צוותו א"כ הוי מ"ע שהזמן גרמא, וי"ל דנהי דנשים פטורות במ"ע שהזמן גרמא מכל מקום משום הכי לא מפסלא עבודה באשה מידי דהוה אמילה דאיכא למ"ד בפ"ב דע"ז דכשרה באשה אף על פי שאינה אלא ביום, ומיהו קשה **מסמיכה שאינה עבודה אלא חובה התלויה בבעלים ולמה לי קרא לפטור נשים תיפוק לי דהוי מ"ע שהזמן גרמא דאינה אלא ביום דומיא דשחיטה דהא בעינן תכף לסמיכה שחיטה, ועוד דהא דרשי' בפ' הקומץ רבה מה שחיטה בזרים אף סמיכה בזרים ומסתמא כמו כן נדרוש מה שחיטה ביום אף סמיכה ביום ובהדיא אמרי' בס"פ שני דמגילה הכי, וי"ל דמשו"ה אצטריך קרא למימר דאין נשים סומכות דלא תימא מה שחיטה כשרה בנשים כדתנן בפ' כל הפסולין וגם חיוב שחיטה יש בקרבן נשים אף סמיכה הוי בנשים**

רמב"ם הלכות שקלים פרק ד

א תרומת הלשכה, מה ייעשה בה--לוקחין ממנה תמידין של כל יום, והמוספין, וכל קרבנות הציבור ונסכיהם, והמלח שמולחין בו כל הקרבנות; וכן העצים, אם לא הביאו עצים ולא מצאו אלא בדמים; והקטורת ושכר עושיה, ולחם הפנים ושכר עושי לחם הפנים, והעומר, ושתי הלחם, ופרה אדומה, ושעיר המשתלח ולשון של זהורית שקושרין בין קרניו: כל אלו, באין מתרומת הלשכה.

ב אבל פר העלם דבר של ציבור, ושעירי עבודה זרה--בתחילה גובין להן, ואינן באין מתרומת
75 הלשכה.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף נ עמוד א
והוא דאמר רב, אמר רב עמרם: חטאת צבור היא, ולא למיתה אזלא! - אמר ליה רבין בר רב
אדא לרבא, אמרי תלמידיך, אמר רב עמרם: חטאת צבור היא, ולא למיתה אזלא. דתנן אמר לו רבי
מאיר: והלא פר יום הכפורים, וחביתי כהן גדול, ופסח, דקרבן יחיד הוא, ודוחה את השבת ואת
80 הטומאה! לאו מכלל דאיכא למאן דאמר דצבור? - ולטעמיה דקתני, אמר לו רבי יעקב: והלא פר
העלם דבר של צבור, ושעירי עבודה זרה, וחגיגה, דקרבן צבור, ואין דוחין לא את השבת ולא את
הטומאה, מכלל דאיכא למאן דאמר דיחיד? אלא, לתנא קמא קא מהדר ליה. דשמעיה דקאמר:
קרבן צבור דוחה את השבת ואת הטומאה, וקרבן יחיד אינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף נא עמוד א
85 אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרבא: ותנא, מאי שנא פסח דקרי ליה קרבן יחיד, ומאי שנא
חגיגה דקרי לה קרבן ציבור? אי משום דאתי בכנופיא - פסח נמי אתי בכנופיא! - איכא פסח שני,
דלא אתי בכנופיא.